

Materu Juris.

920

:(Matera kopoto rakstu isnahlschanas gabijumā.)

Pehņ 40 gadeem no Materu Jura nahwes isnahkufchi wina kopotee raksti ischetos sehjumos un lihds ar to mums dota eespehja dsikali eefkatitees fchi leelā tautas darbineeta dwehfelē, ta darbineeta, kurfch jawa muhscha un darba labako daku seedojs Semgalei. Par to lai dsikakā atsiniba muhsu idealam grahmatneekam A. Gulbin, kura apgahdeenā isnahkufchi Matera raksti un Materu Jura biografijas farakstitajam Lihgotru Jelabam.

Kad latwju tantiskā atmoda bija dewufi jau redsamus panahkumus un us feschdesmito gadu reformu pamata strauji attihstijās muhsu gruntneeziba, kad bija noskanejufi jau Kronwalda Aita pehrfondimdoschā balsis — tad pee latwju fadsihwes debefim septiadesmito gadu widū parahdijās jauns spihdellis — Materu Juris. Wurfch eeradās 1873. gadā Jelgawā tā bijuchais Kursemes pagasta skrihveris un fahkumā us fewis negreesa nelahdas femifchēas eewehtibas, lai gan wina fposchās gara dahwanas jau tad bija eewehrojis toreisejais Kursemes gubernators, inteligentais J. Liliensfelds. Bet jau pehņ pahris gadeem Materu Juris paleef par zentralo figuru neween Jelgawas fabeedriškā dsihwē, bet eekem ari redsamu weetu Rīgā. Wurfch 1875. gadā fahla isdot fawu laikrakstu „Baltijas Semkopis“ un nehma aktiwu dalibu Kursemes bishkopibas beedribā, kā tās preefchneefs. Wurfch it weens no pirmeem zelmlauscheem Kursemes latweefchu beedribu dsihwē un fpehziga personiba muhsu ta laika awifchneezibā. Waters eenesa jaunu dsihwibu, idejas un nemeetu latwju jaunajā gruntneezibā, pilsonibā un inteligenzē,

latvju jaunojā gruntneezībā, pilsonībā un intelīgenzē, kura šahla jau parahditees pagurums peh3 pirmās leelās patriotiskās šajuhšmas. Wīnšch štahweja us tautiskem pamateem, lai gan weenmehr atradās šarā ar tautiskās kustības wadoņeem — Rīgas latweeschu beedribas wadoņeem. Wīnšch zihnijās par ideju un nesajauza wispahrešas šabeedriškās leetas ar personibam. Šche Materu Juris wehl šcho baltu deenu war buht par labako paraugu muhšu tagadešeem politiskem un šabeedriškeem darbīneekem.

Materu Juris ir nemeera gars. Wīnšch ir broschūrdigs zihnitajs šaujas laukā arī tad, ja wīnšch ir weens, bet wīna pretīneeku daud3. Wīnšch ir lepnis un pašchapsinīgs, neklatotees us to, ša wīna pretīneeki bija nostahdīti īšdemīgākās šaujas postījās un nereti īšleetoja arī aīsmugures zihnas panehmeenus, lai tīkai nahwīgaki to eedsektu. Pašchaisleedšīgs īdealists, wīnšch konsekwenti eet us preekschu un nereds, ša tepat a3u preekschā wīnam jau atweras bešdībēns. Kad eerauga to — tad ir jau par wehlu — muhšu neušwaramais waronis šawus špehkus īšchleedis zihnā, dšihwē, dšihrās un īšchetredšmit gadus wezumā wīna dšihwības šweze īšdseest. Šadšihwes wīnos wīnšch zihnijās tīkai weenu gadu bešmitu, bet panahkumi un trošnis ap wīnu šchāi laikā bija leelaki, ka ziteem wīšu garo muhšču, seedo3ot šewi šabeedriškām zihnam.

Materu Juris ir wīstragīštākā personība latwju kulturalas wehšturē. Wīnšch šewi wīšu seedo3a tautai, aīštahwedams latwju šemneeku teestības, walodu, šalmneezīškās un politiskās īntereses. Bet pateestības weetā wīnu wājā un peh3 kattas jaunās ušwaras wīnam leek jaunus šchēhriščkus. Wīnšch ir leelakats

wīnam leel jaunus schēhrīchtus. Wīnch ir leelārais ideologs pēhš Kronvalda, bet šāwu ideju auglūs wismasā redš pats Maters. Nenoleedšama loma wīna dšihwes tragedijā ir Matera newaldamam, kīsl-gam raksturam — bet tas neīšmeē muhšu septīn-desmito un astōndesmito gadu šadšihwes wadoxu lomu, par kuru ne wēlī Maters rakstīja, tā „latwee-šchū attihstības wehsture reīl tōš teesās”.

Materu Jura biogrāfijas šaraktīščanā Lihgotnu Zelabs peelijis daudš puhtu un laīla. Ja šchis darbs buhtu weiktš diwdesmit, trihsdesmit gadu agrā, tad naw šchaubu, tā to waretu papildinat jauneem, tā-gad aīsmīrstībā gabjufcheem šalteem un šīnam no Materu Jura dšihwes un darbības. Bet tā naw Lihgotna waina — īstahdas pat, tā wīnch jau pirms kara šahjis rakstīl šcho biogrāfiju, bet eesahk-tais darbs kara laīkā gabjis šudumā. Ar Materu Jura šopoto rakstu parahdīščanos tagad atkal dota eespehja lasīt wīna populāro romanu, kas bīja īspahr-dots. Tam peeweenojās wehl otrs lihds šchīm pla-ščakām aprīndam pilnīgi nepašīhtamais romans „Patriotisms un mīhlestība”. Šcho pamfletu Materu

Juris rakstījis dšīkā peršonīgā aīswainojumā, un tam Lihgotnu Zelabs peeraksta daudš leelaku literārīšu un kulturwehsturīšu nosīhmi, nešā tam pateesībā ir.

Ar preeku apšweizama Materu Jura šopoto rakstu īsnahščana. Ar teem līkts atkal šmags aīmenis muhšu kulturas un šadšihwes ehkas pamatos, šurus jāeet pehtit muhšu tautai un jaunai paudsei. Bet par wīšām leetam Jelgawai, Sengalei un Kuršemei, šuru kulturas pazēščanat tīl daudš darījis nenogur-štoschais zīhnitajs — Materu Juris.

Ernestš Blants.